

גמרא:

איתמר: בעל שהשליש את גיטו ביד אדם אחר.

הבעל אומר: לפקדון בלבד נתתי את הגט בידו, ולא לגירושין.

ושליש⁽¹⁾ אומר: לגירושין נתת לי, שהייתי שליח האשה לקבלה ממך, ונתגרשה האשה בזכיית.

והאיש והאשה נמצאים שניהם באותו עיר.

מי נאמן, השליש או הבעל?

רב הונא אומר: בעל נאמן.

ורב חסדא אומר: שליש נאמן.

וטעמם: **רב הונא אמר בעל נאמן,** משום

וקרע אותו אחרי שקיבלו⁽²²⁾. (בגמרא יתבאר מדוע צריך השליח לקרוע את הגט אחרי שזכה בו)

ואין צריך שיהיו שני הכיטי עדים נבדלים זה מזה, אלא **אפילו הן אותם העדים הראשונים והן האחרונים**, שהעדים שמינתה בפניהם את השליח לקבלה, הם עצמם ראו כשהשליח קיבל את הגט.

או באופן שאחד מן כת העדים הראשונים שבפניהם אמרה לשליח לקבל, מעיד על האמירה,

ואחד מן כת העדים האחרונים שבפניהם קיבל השליח את הגט, מעיד על הקבלה,

ועד **אחד שלישי**, שבפניו אמרה ובפניו קיבל, **מצטרף עמהן עם כל אחד מהם להעיד על האמירה ועל הקבלה.**

22. הרמב"ם מפרש, שכוונת משנתנו היא, שאם השליח קרע את הגט, צריך שעדים יעידו על כך. והמאירי מפרש, שלא נקטה המשנה "וקרע" אלא דרך המשך הדברים וכעין אמתלא, שאם הגט אינו בידו מן הסתם קרעו, אבל אין העדים צריכים להעיד על כך, כי אם שבפניהם קיבל את הגט.

1. החתם סופר הביא בשם ספר התרומה שני פירושים מהו לשון שלישי: א. מלשון שילוש, שהוא המשולש בין שני הבעלי דברים. ב. מלשון שליט ומושל, כמו "ושלישים על כולו".

ותולה החתם סופר בשני הפירושים את מחלוקת הראשונים שמביא ספר התרומה [הובא בש"ך סי' נו, ה] האם השליש נאמן רק היכא שהבעלים מודים שמסרו לו, כיון שאז שייך הסברא שהבעלים האמינו, או שנאמן אפילו

ולענין שליח הולכה דבעל אם צריך עדים במינוי, נחלקו הראשונים: הרא"ש והרשב"א [לעיל לב, א] הביאו ירושלמי, שבעל צריך למנות שליח הולכה בפני עדים. אבל התוס' רי"ד בסוגין כתב שאין צריך עדים כיון שהגט יוצא מתחת ידם. וכן כתב הרמב"ם [גירושין ו, ד] ששליח קבלה צריך למנותו בפני עדים, אבל שליח הולכה אינו צריך עדים במינוי. ומבאר הכסף משנה הטעם, שכיון שהגט יוצא מתחת ידו, בדין הוא שיהיה נאמן משום שהרי הבעל האמינו.

כתב הגר"ח [גירושין ו, ט] שהיכא דבעינן עדים לקיים את המעשה, לא מהני הוכחה שהגט יוצא תחת ידו, ובשליחות להולכה צריך עדים רק לברר את המעשה, מה שאין כן בשליחות קבלה שצריך עדות לקיים את המעשה, ולא מהני לזה הוכחה שהגט יוצא תחת ידו.

וקשה מזה על שיטת רב הונא שאמר שהבעל נאמן ולא השליש.

ומתריצין: אין להוכיח מממון לגיטין שהשליש נאמן,

ששאני [ששונה] **ממון**, **דאיתיהיב** [שניתן] **למחילה**, שכיון שנתן המלוה את ההלוואה לשליח האמין לו וסמך עליו, וכאילו שמחל המלוה מראש, אם השליח ישנה, ולכן נאמן השליח. משום שגם אם השליח שינה מן הדברים – הרי זה ממון בלבד וניתן למחילה.

מה שאין כן בגיטין שהוא ענין של איסור, ולא שייך למחול עליו, וצריך לנהוג לפי האמת.

ומקשינן: **והא תניא** בברייתא: **וכן** הוא הדין שהשליש נאמן **לגיטין**?

ומתריצין: שאין הכוונה בברייתא לגיטי נשים אלא **לגיטי ממון**, כלומר שטרות של ממון, שאין גט אלא לשון שטר.

ומקשינן: **והתניא**: **וכן** לשטרות שהשליש

דאם איתא דלגירושין יהביה ניהליה [שאם באמת התכוון הבעל למסור את הגט בתורת גירושין], לא היה מוסרו לידי השליש, אלא לדירה הוה **יהיב לה ניהלה** [ליד האשה הוא היה מוסר את הגט], שהרי היא נמצאת בעיר.

ולכן מסתבר שהבעל מסרו לשליש בתורת פקדון⁽²⁾.

ורב חסדא אמר שלישי נאמן, **דחא** [שהרי] הבעל עצמו **הימניה** כשמסר את הגט בידו⁽³⁾.

מתיב רבי אבא לרב הונא: שנינו בתוספתא [ב"מ פ"א ה"י] **שהודאת בעל דין כמאה עדים דמי, ושליש נאמן יותר משניהם** משני הצדדים המתדיינים ביניהם,

כיצד האופן שהשליש נאמן?

אם זה המלוה **אומר** סכום כך אתה חייב, וזה הלוח **אומר** סכום פחות מכך אני חייב,

הדין **שהשליש** שהעביר את ההלוואה מהמלוה ללוה, **נאמן** לומר מהו סכום החוב.

ותירצו שכאן כיון שהאשה עשתה שליח קבלה, ורוצה לקבל גט, ליכא כיסופא.

והחזו"א [ק, ל] מתרץ, שאצלנו שהאשה רוצה בגירושין והבעל אינו רוצה, בזה שכח טפי שנותן לשם פקדון, ואם היה גומר לגרשה היה נותן לה את הגט.

3. הרשב"א [ד"ה רב חסדא] מקשה למה הוצרך רב חסדא לנאמנות השליש משום שהבעל האמינו, הרי כיון שהוא נתמנה בעדים להיות שליח קבלה, וידו כיד האשה, אם כן הוי כמו גט

שהבעלים טוען שהוא גנבו, והשליש טוען שהוא מסר לו, כיון שאין אדם חוטא ולא לו. ומבאר החתם סופר שאם כוונת הגמרא מלשון שליט, אז השליש נאמן בכל ענין כמו מושל, ואם כוונת הגמרא מלשון שילוש, אז נאמן רק אם הושלש בידו ונעשה שלישי בין בעלי הדין, ואינו נאמן אם הבעל דין טוען שלא השליש בידו.

2. הריטב"א והרשב"א מקשים, אולי הבעל לא נתן לה את הגט בגלל שמתבייש, כדאמרינן לעיל [נה, א] שיש לבעל כיסופא לתת לה גט.

ואף על פי שקרעי הגט בידו, אינו נאמן,

שהשליש נאמן רק כאשר הדבר שעליו דנים נמצא בידו, באופן שבכוחו לעשות בו כרצונו. וכיון שרק כאשר הגט שלם בידו, יכול למוסרו לאשה, ואז תהיה בחזקת מגורשת, לכן רק באופן זה הוא נאמן לומר שהוא שליח קבלה של האשה.

מה שאין כן כאן שאין בידו למסור את הגט בידה, אין לו עוד דין נאמנות של שליח.

ומקשינן: **תינח** [מובן] מדברים אלו, שצריך עדים על כך שאמרה לשליח להיות שליח קבלה,

אבל עדיין קשה, מדוע צריכה להביא עדים שקיבל השליח את הגט **למה** לי? והרי קרעי הגט מצויים בידו, ואין צריך להעיד על כך.

אמר רבה: הא מני [מי הוא] התנא שסובר שצריך עדים על מסירת הגט לשליח קבלה

רבי אליעזר היא, דאמר: עדי מסירה ברתני, וחלות הגירושין הוא בשעת זכית השליח קבלה בגט, ואין חלות הגירושין כשר בלא עדים, לכן צריך עדים בשעת מסירת הגט לשליח קבלה.

והוינן בה: בדברי התנא, **קרע למה** לי? מדוע צריך השליש לקרוע את הגט אחרי שזכה בו.

אמר רב יהודה אמר רב: בשעת הגזירה שנו משנה זו,

נאמן! וכיון שהובא שטרי ממון, אם כן מה שאמור "וכן לגיטין" על כרחך הכוונה לגיטי נשים, שהרי לא היה נשנה אותו דין פעמיים.

ודחינן: **מידו גבי הדרי תניא** [וכי שתי הברייתות] "וכן לגיטין", "וכן לשטרות" [שנויות בסמיכות],

שאלו היה נשנה בברייתא אחת "וכן לגיטין וכן לשטרות", היה ברור ש"גיטין" הכוונה לגיטי נשים, כבר שכבר נשנה שטרי ממון,

אבל כיון ששתי הברייתות נבדלות זו מזו, אפשר לומר שברייתא אחת קוראת לשטרי ממון "גיטין" והברייתא השניה קוראת להם "שטרות".

מנסה הגמרא להביא ראיה שהשליש אינו נאמן בגיטין:

דתנן: האשה שאמרה: התקבל לי גיטי, הדין שצריכה להביא לראיה, שתי כיתי עדים,

כת אחת של **שנים** עדים **שיאמרו: בפנינו אמרה** לשליח התקבל לי גיטי.

וכת אחת של **שנים** עדים **שיאמרו: בפנינו קבל** השליח את הגט, ו**קרע** אותו לאחר מכן.

ואמאי צריכה להביא עדים שהיא מינתה את השליש לשליח קבלה, **ליהמניה** [שנאמין] **לשליש** בדיבורו בלבד בלא עדים, שהרי האמינו הבעל בכך שמסר לו את הגט.

ודחינן: **מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דליהמניה** [וכי יוצא הגט מתחת ידי השליש שנאמין]? והרי הוא קרעו,

דרך להפקיד גט, ובודאי נתן לשם גירושין, אבל ביד שלישי אפשר שנתן לשם פקדון.

שיוצא מתחת יד האשה שאין הבעל נאמן לטעון שלא גירשה. ותירץ דלא דמי, שאצל האשה אין

והטעם שנאמנת: משום שיש לה מיגו [מתוך] דאי בעיא [שאם היתה רוצה] לשקר אמרה [היתה יכולה לומר]: לדידה יהביה ניהליה בעל [שהבעל מסר את הגט לידה] לשם גירושין ואז היתה נאמנת,

לכן נאמנת גם כשאומרת שהיא ראתה את הבעל מוסר את הגט לידי השליח קבלה בתורת גירושין⁽⁴⁾.

ועתה הגמרא דנה, מה הדין אם בעל אמר שנתן את הגט לשליח לשם גירושין, ואף השליש אומר שקיבל את הגט לשם גירושין, והיא האשה אומרת נתן לי השליח את הגט, ואבר לי.

אמר רבי יוחנן: גירושין הוה דבר שבכערה, ואין עדות על דבר שבכערה כפחות משנים עדים שיעידו בדבר. ואין אנו סומכים על דברי הבעל והשליש והאשה. אלא צריך שיעידו עדים על הדבר.

והוינן בה: ואמאי צריך שיעידו עדים?

שאסרה המלכות לקיים מצוות, ולכן מייד אחרי שחל הגירושין היו קורעים את הגט, כדי שלא יהיה הוכחה שקיימו מצוות גירושין.

אמר רבה: ומודה רב הונא שסובר שהבעל נאמן ולא השליש,

דאי אמרה איהי [שאם אמרה האשה]: לדידי אמר לי שלישי דלגירושין יהביה ניהליה [לי אמר השליש שהבעל מסר לו את הגט בתורת גירושין] — מהימנא [נאמנת].

ומקשינן: מי איכא מידי [וכי יש דבר כזה] דשליש גופיה [עצמו] לא מהימן ואיהי [והיא, האשה] שאומרת בשמו מהימנא?

אלא צריך לבאר בדברי רבה שכך אמר: מודה רב הונא שאי אמרה האשה קמאי דידי לגירושין יהביה ניהליה [בפני מסר הבעל את הגט לשליח לשם גירושין] — מהימנא [נאמנת],

לא מיקרי מיגו.

הרא"ש רצה בתחילה לתרץ שמדובר כאן שהגט נמצא בידה, ולכן נאמנת במיגו. ומקשה הרא"ש שאם כן אינו מעין המחלוקת של רב הונא ורב חסדא שהוא באופן שהגט ביד השליש. ומתרץ הרא"ש שגם כאן הגט ביד השליש, ואף על פי כן האשה היתה נאמנת לומר שבעלה גירשה כיון שיש לה חזקה שאינה מעיזה לשקר בפני בעלה שגירשה. ואפילו שהשליש מסייע בידה אינו מספיק סיוע ועדיין אינה מעיזה, ומה שהגמרא לקמן אומרת שכשהשליש מסייע בידה מעיזה, מדובר שם ששנים מסייעים לדבריה, הבעל והשליש.

4. הרא"ש [סי' ח, ובתוספותיו] והרמב"ן מקשים, שבפשטות מדובר כאן שהגט אינו בידה אלא ביד השליש, אם כן איך נאמנת לומר שהיא נתגרשה. ונאמרו בזה כמה תירוצים בראשונים:

הרמב"ן והרשב"א מביאים תשובת הרי"ף שהוכיח מכאן שמירי כשהגט ביד האשה, והשליח טוען שהוא שליח להולכה, והיא נאמנת שהשליח קיבל בפניה את הגט לשם גירושין, במגו שהיתה אומרת שהבעל נתן לה.

הרמב"ן עצמו והרי"ן [סוד"ה ורב חסדא] מתרצים שאמנם מיירי הכא שהגט ביד השליח, אבל מכל מקום יש לאשה מיגו שבזמן הליכתם לבית דין יכלה האשה לקחת את הגט מיד השליש. והרי"ף והרא"ש סוברים שכהאי גוונא

וליהימניה [נאמין] לשליש באמירתו בלבד שקיבל את הגט מהבעל לשם גירושין, שהרי הבעל האמינו.

ומבארין: מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דלחיימניה [האם יוצא הגט מתחת ידו שנאמין לו]? הרי הוא קרע את הגט,

ואף על פי שהקרעים בידו, אין לו נאמנות של שלישי, אלא אם כן חפץ השליחות עדיין בידו, שאז יש לו מיגו שאם היה רוצה השליח, היה עושה בחפץ מה שאמר, לכן נאמן גם על אמירתו, אבל זה שקרע את הגט, אין בידו למוסרו בידה.

ומקשינן: ולחיימניה לבעל שהוא מסר את הגט לידי השליח לשם גירושין,

דהא אמר רב חייא בר אבין אמר רבי יוחנן: בעל שאמר גירשתי את אשתי — נאמן!

ומבארין: מי קאמר הבעל "גירשתי"? הרי הוא אומר רק שמסר לשליח, ואם כן מאמינים לו רק שהשליח קיבל את הגט להולכה.

ומקשינן: כיון שהבעל נאמן לומר שהוא מסר ביד השליח את הגט להוליך לאשה, והוא אכן טוען שהוא מסר את הגט ביד

השליח לשם גירושין, ולימא [נאמר]: חזקה שליח עושה שליחותו! והרי היא בחזקת מגורשת.

דאמר רבי יצחק: האומר לשלוחו "בא וקדש לי אשה" סתם, ולא אמר לו אשה מסוימת, ומת שלוחו, ואין המשלח יודע האם קידש לו השליח אשה ואת מי קידש,

אכור המשלח בכל הנשים שבעולם, כיון שעל כל אשה יש מקום לחשוש שמא היא קרובה של אשתו שקידש לו השליח [כגון: אחותה או בתה וכדומה], והרי היא אסורה עליו. אלא אם כן חזר השליח ואמר לו את מי קידש לו, או שלא קידש לו שום אשה.

והטעם שכשלא חזר השליח הוא צריך לחשוש לכך שהשליח קידש לו אשה, ונאסר בכל הנשים שבעולם. כי חזקה שהשליח עושה שליחותו, והוא אכן קידש עבורו אשה מסוימת⁽⁵⁾.

ואם כן, גם אצלנו יהיה הבעל נאמן שהאשה מגורשת על ידי שאומר שמסר לשליח, בצירוף החזקה ששליח עושה שליחותו.

ודחינן: הני מילי שאומרים חזקה שליח ב-טו עושה שליחותו, היינו רק לחומרא, כמו במקרה של רבי יצחק.

5. הט"ז [אהע"ז לה, טו] מקשה למה לא נתיר לו את כל הנשים משום ספק ספיקא, ספק אם השליח עשה שליחותו, וספק אם קידש קרובה של האשה הזאת.

ומתרץ הט"ז שכיון שיש חזקה ששליח עושה שליחותו, אינו ספק.

ומקשה העונג יום טוב [סי' קפ ד"ה מ"מ] על הט"ז, שחזקה זו אינה ודאי, אלא רק רוב, שרוב

הבית שמואל [לה, כח] מתרץ את קושית הט"ז, שאי אפשר להתירו להנשא משום ספק ספיקא כיון שהוי ספק אחד בגופו אם קידש וספק אחד בתערובת, ובכהאי גוונא אין הספקות